

תצוה ב

לערנט מען אָפּ דעם דין — איז ניט מובן: רש"י אַליין האָט שוין געזאָגט, אַז מ'לערנט דאָס אָפּ פון דעם פריערדיקן פסוק?

ב. דער רא"ם איז מסביר, אַז פון פריערדיקן פסוק לערנט מען נאָר בנוגע די ששה בגדים וועלכע ווערן דער-מאָנט אין די פסוקים ביז דאָרטן — חושן אפוד מעיל כתונת מצנפת ואבנט — אָבער ניט בנוגע די צוויי בגדים (ציץ ומכנסים) וועלכע זיינען פריער ניט דערמאָנט; און דעם דין (אַז ווען ס'פעלט ציץ אָדער מכנסים איז מען חייב מיתה); לערנט מען אָפּ פון דעם (צווייטן) פסוק „ולא ישאו עון ומתו“, וועלכער שטייט נאָך צוויי אויף ציץ ומכנסים.

ולכאורה קען מען אַזוי מדייק זיין פון די שינויי הלשונות בפרש"י:

אין פריערדיקן פסוק זאָגט רש"י „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו“, משא"כ אין דעם פסוק זאָגט רש"י „מחוסר בגדים“ סתם — ווייל פון פריערדיקן פסוק ווייס מען (לפרש"י) נאָר וועגן „בגדים הללו“ — די וועלכע ווערן פריער דערמאָנט; אָבער ביים צווייטן פסוק איז רש"י סתם „משמש מחוסר בגדים“, א „מחוסר“ פון איינעם פון בגדים (אַלע שמונה בגדים) איז חייב מיתה.

עפ"ז איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק לאידך גיסא: וויבאַלד אַז עס שטייט אין

א. די פרשה אין אונזער סדרה פון עשיית ולבישת בגדי כהונה פאַר-ענדיקט זיך מיטן אַנזאָג „והיו על אהרן ועל בניו כבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש ולא ישאו עון ומתו“, איז רש"י מעתיק דעם וואָרט „ומתו“ און איז מפרש: „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה“.

פרעגן מפרשים: לויט פרש"י האָט מען שוין פריער געלערנט, „והיו על אהרן לשרת ונשמע קולו בבוא אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות“, ולא ימות — מכלל לאו אתה שומע הן, אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים — פאָרוואָס דאָרף מען נאָכאָמאַל לאָזן הערן („הא למדת“) דעם זעלבן דין?

לולא פירוש רש"י ביים צווייטן פסוק, וואָלט מען געקענט לערנען אַז דער פסוק חזר'ט עס איבער נאָכאָמאַל נאָר בכדי צו מוסיף זיין אין דעם חומר הענין, ע"ד ווי מען געפינט בכ"מ, אַז די תורה חזר'ט איבער מער ווי איין מאל דעם זעלבן איסור וואָהרה „לעבור עליו בב' לאוין“ וכיו"ב.

רש"י זאָגט אָבער דאָ בפירוש „הא למדת“ — דוקא פון דעם (צווייטן) פסוק

(1) פרשתנו כה, מג.

(2) כ"ה בדפוסים שלפנינו. אבל בדפוס ראשון שני ובתי רש"י שתח"י „חייב מיתה“ (וכן הועתק ברמב"ן שבהערה 8 וברא"ם כאן).

(3) כ"ח מהם הובאו ונסמנו לקמן.

(4) שם, לה.

(5) ראה פרש"י תשא לד, כג, צו ו, ו. שמיני יא,

מד. אמור כג, לא. ועוד.

(6) עה"פ כאן (וכן בשפ"ח). וראה בארוכה

בפירושו פרשתנו שם, לה.

(7) פרשתנו שם, ד.

פון דעם פסוק אז „בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו זרים“ און „זר ששימש במיתה“.

נאר וויבאלד ס'איז „קושטא דמילתא“ אז א „מחוסר אחד מן הבגדים“ איז חייב מיתה איז רש"י מפרש „לפי האמת“¹⁴.

לפי זה איז אבער אינגאנצן ניט פאר-שטאנדיק פירוש רש"י אין די פסוקים, וועלכער איז פשוטו של מקרא [נוסף על כלל הידוע אז רש"י¹⁵ פארלאזט זיך ניט אויף דעם וואס עס שטייט אין א ווייטערדיקן פסוק]:

(א) אויפן ווייטערדיקן פסוק „וחגרת אותם אבנט-גו' והיתה-להם כהונה“ ווערט אין רש"י אינגאנצן ניט דער-מאנט דרשת חז"ל „בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם כו'“ — רש"י טייטשט דארט נאר „והיתה להם, מילוי ידיים זה לכהונת עולם“¹⁶, און דאס איז בכלל אן ענין וועלכער איז פארבונדן מיט די שבעת ימי המילואים¹⁷ —

פסוק דער עונש נאכדעם ווי די תורה רעכנט אויס אלע שמונה בגדים — צוליב וואס דארף שטיין פריער א באזונדערע אזהרה בנוגע די „בגדים הללו“ (די ששה בגדים הנ"ל), וועלכע זיינען אין כלל פון די שמונה בגדים?

ג. אנדערע מפרשים לערנען, אז די ביידע פסוקים ריידן ניט וועגן סתם (וועגן אלע) בגדי כהונה — דער ציווי אין ערשטן פסוק באציט זיך נאר צום מעיליט, וואס וועגן אים איז מדובר אין יענעם פסוק און אין די פסוקים שלפניו דארט; די צווייטע אזהרה „והי' על אהרן ועל בניו גו' ולא ישאו עון ומתו“ איז נאר בנוגע די מכנסים וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין פריערדיקן פסוק¹¹. און דאס וואס רש"י זאגט דעם לשון „המשמש מחוסר בגדים“ סתם, און אזוי אויך פריער „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו“, איז ניט כוונתו, אז דאס ווערט אפגעלערנט פון די צוויי פסוקים

(די עצם ילפותא איז פון א ווייטער-דיקן פסוק אין דער פרשה¹² — „וחגרת אותם גו' והיתה להם כהונה לחקת עולם“, אז דוקא דורך די בגדים ווערט אויפגעטאן ביי די כהנים דער ענין הכהונה, און ווי די גמרא¹³ לערנט אפ

(14) גו"א שם, לה. ועייש באריכות ובפסוק מג שמבאר הצריכותא דכל הג' לימודים.

(15) ולהעיר אשר גם בכמה ספרים שע"ד ההלכה כן הוא. ולדוגמא בס' היד (יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו').

(16) וכמ"ש ברא"ם (שם כט, ט) ובמשכיל לדוד (שם כח, לה) שאותה הדרשה שבגמ' „בזמן שבגדיהם עליהם כו'“ אינה קרובה לפשט, ולכן לא ביאר רש"י כן הפסוק שם.

(17) בגו"א שם מפרש בכוונת רש"י שם, מילוי ידיים זה שהוא ג"כ ע"י לבישת הבגדים לכהונת עולם כי לבישת הבגדים הוא כהונתם כו' עיי"ש.

אבל גם לפירושו אי אפשר ללמוד משם, כי שם המדובר בלבישתם במשך ז' ימי המילואים, שעיי' נכנסים לכהונת עולם — והיינו בהתחלת כל עיקר ענין הכהונה שנעשה ע"י כל הפעולות וכו' במשך ז' ימי המילואים כולל לבישת הבגדים. ואין מזה רא' להדין דבכל כהן שלאח"ז, שבזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם. וכמו רוב העבודות כו' דשבעת ימי המילואים דהוראות שעה הן, דאינם בכל כהן, אפילו

(8) וע"ד קושיית הרמב"ן (שם, מג) במהדורת מה שחוקש על הרמב"ן.

(9) ראה גו"א בפסוק לה ובפסוק מג. ובאו"א קצת — לבוש שם, לה.

(10) ראה ויקר פ"ב, ט.

(11) ויכ"ה ברכותינו בעה"ת פסוק מג. ריב"א שם. חזקוני שם. רמב"ן הנ"ל („לפי העולה מן הסוגיות שבגמרא“). וכדעת הר"י דאורליינש בתודיה אין (סנהדרין פג, סע"ב. ובחים יז, סע"ב. תודיה להביא יומא ה, יוש ע"ב).

(12) כט, ט.

(13) סנהדרין שם.

ערשטן פסוק, וועגן דעם מעיל, וואו דער לשון הכתוב איז „ונשמע קולו בבואו אל הקודש“, לערנט מען אפ דעם איסור וועגן פון א מחוסר בגדים אויף כניסתו למקדש בלבד (אפילו ווען ער איז נישט עובד עבודה דארט²⁰); און דער פסוק „ולא ישאו עון ומתו“, וועלכער שטייט בסמיכות צו „בגשתם אל המזבח לשרת בקודש“, איז בא ללמד אז „המשמש מחוסר בגדים במיתה“, ד.ה. אויב ער איז עובד עבודה מחוסר בגדים.

און אעפֿ אז נאָכדעם ווי מ'ווייסט שוין אז א מחוסר בגדים איז חייב מיתה אפילו אויף כניסה בלבד, דאָרף מען שוין נישט קיין באַזונדער לימוד אויף „המשמש מחוסר בגדים“ (ער איז דאָך שוין נתחייב מיתה געוואָרן תיכף בכניסתו)²¹ — זיינען דאָס מפרשים מבאר בכמה אופנים:

(א) אז דער חיוב מיתה אויף דער כניסה פון א מחוסר בגדים איז נאָר „בבואו אל הקודש“, אין אוהל מועד, אָבער נישט בחוץ, „בגשתם אל המזבח“ — און דאָס איז מוסף דער צווייטער פסוק „בגשתם אל המזבח לשרת בקודש“, אז דאָרטן איז (ער נישט מחוייב אויף דער כניסה וג'שה, נאָר דוקא —

קען מען דאָך נישט זאָגן, אז רש"י פאַר-לאַזט זיך דאָ אויף דעם ווייטערדיקן פסוק בשעת אז דאָרט איז ער מפרש באופן אחר¹⁹.

(ב) אין דעם ערשטן פירוש רש"י הנ"ל, וואו ער זאָגט סתם „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים כו“, וואָלט מען אפשר געקענט לערנען (בדוחק גדול עכ"פ), אז רש"י זאָגט עס „לפי האמת“ (כאָטש מען לערנט עס נישט אפ פון דאָנעט); אָבער בפירושו אויפן צווייטן פסוק זאָגט רש"י בפירוש „הא למדת כו“ — אז דאָס ווערט אָפגעלערנט פון דעם פסוק.

ד. לכאורה וואָלט מען דאָס גע-קענט פאַרענטפערן באופן אחר, לויט נאָך אַ שינוי צווישן די צוויי פירושי רש"י:

אין פריערדיקן פסוק זאָגט רש"י דעם לשון „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים“ און אין דעם צווייטן פסוק זאָגט רש"י „שהמשמש מחוסר בגדים“. זיינען מפרשים מסביר¹⁹, אז פונעם

כשמתחנן לעבודה לשרת בביהמ"ק. וראה בית האוצר להר"י ענגל מערכת ב"ג אות יז (ח"ב כו, א ואילך). וראה לקמן הערה 27.

(18) ואין לומר דאפשר ללמדו ממה שפירש בהתחלת הפרשה עה"פ (כח, ג) ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי — „לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא“, שהרי: (א) שם מדובר בהתחלת כל עיקר ענין הכהונה, חנינום לעבודה במשכן בשבעת ימי המילואים וכנ"ל הערה שלפני, ואין מזה הוראה לדורות. (ב) לפירש"י שם גם בלי הבגדים נעשה לכהן לכהנו לי (שם, א) ואינן נקראים זרים, אלא שזו מכניסם לשירות דכהונה — ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 171 ואילך. ובמילא גם אין לומר שמפני זה יהי' חייב מיתה,

ועד"ז בפירש"י ויקרא (א, זח) דמדובר רק דעבודתו פסולה לא דחייב מיתה.

(19) א' מהתירוצים במשכיל לדוד פסוק לה. מלאכת הקודש שם. נחלת יעקב שם.

(20) כ"ה דעת הריצב"א בתוס' יומא שם. אלא שלדעתו למדים זה מפסוק מג — „דאצטרך לחיוב אפילו בביאה ריקנית אאוהל מועד מי שנכנס מחוסר בגדים“ (אבל להעיר שלפי הגירסא בתוס' סנהדרין שם דמיתה כתיב אכנסים (וכן ג' המהרש"א בתוס' יומא שם) נמצא לכאורה שחיוב מיתה בביאה ריקנית הוא רק במכנסיים). ובפענת רזא פרשתנו שם פסוק לה בהגהה פירש כן בפרש"י דשם. וראה שעה"מ הל' כלי המקדש פ"י ה"ד. ואכ"מ.

(21) וצ"ע בדיון הנכנס מלוכש בכל הבגדים ופשט אחד מהם ואח"כ יצא. וראה לקמן ס"ח.

(*) ועד"ז „יש מפרשים“ בתוס' סנהדרין שם (ושם מסיים בתוס': וא"א לומר כן כדפרישית לעיל מתוך הבריתא).

וגם: וואס איז דער טעם פונעם שינוי הלשון אין די צוויי פירוש רש"י: "יכנס מחוסר א' מן הבגדים הללו"; "המשמש מחוסר בגדים (סתם)".

ה. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם א שינוי כללי צווישן די צוויי פירוש רש"י —

דער לשון פון רש"י אויפן צווייטן פסוק (מג) איז אינעם סגנון פון א דין „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה"; און זיין פירוש אויפן פריער-דיקן פסוק (לה) איז בסגנון של סיפור „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו".

ווייל אז איז דעם באשטייט טאקע דער חילוק צווישן די צוויי פירוש רש"י:

איז פסוק (מג) „והי על אהרן ועל בניו גו' ולא ישא עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו", רעדט זיך וועגן דעם דין כללי ביי אלע כהנים, כהן גדול וכהן הדיוט, ובכל הדורות;

משא"כ דער פריערדיקער פסוק (לה) וואו עס שטייט „והי על אהרן לשרת", רעדט וועגן אהרן כהן גדול בפרט, וואס פון דעם וואלט מען ניט געוואוסט בנגוע אנדערע כהנים (הדיוטים)²⁷.

27) לכאורה יש לתרץ שהחילוק הוא רק בזה דבפסוק לה מדבר בכה"ג ומפסוק מג למדין מחוסר בגדים גם לכהן הדיוט (ראה משכיל לדוד). וראה פננת רוא וריב"א עה"ת כאן בפי' הב', ותרווייהו צריכי: בכה"ג סברא לומר דבגדיו מוכרחים בו במיוחד, כנראה מזה שבעת מינויו צריך ללבוש הבגדים שבעה ימים רצופים, כמפורש בפרשתנו (כט, ל. ובפרש"י), משא"כ בכהן הדיוט; ומכ"כ שלא היינו אומרים שבגדיו מוכרחים עד כ"כ שמחוסר בגדים במיתה. ולאידך יש מקום לומר להיפך: דאם ה' נאמר מפורש רק בנגוע לכהן הדיוט לא מצינו למילף מזה לכה"ג, כי י"ל דשאני כהן הדיוט כיון שכהונתו לא „נתמלאה" בתחילה ע"י לבישת הבגדים לכן כל פעם שמשמש צ"ל שיהיו

לשרת) „המשמש מחוסר בגדים במיתה"²².

ב) דאס וואס מען קען (לויט רש"י) אפערנען דעם עונש, הן ביי „יכנס" און הן ביי „משמש" (ווי רש"י לערנט) איז ווייל סייזינען דא צוויי פסוקים — איז איין פסוק (דער ערשטער) בא ללמד „אם יכנס מחוסר כו'", און דער צוויי-טער — „המשמש מחוסר בגדים"; אבער ווען עס וואלט געשטאנען נאר איין פסוק וואלט מען געלערנט אז דער חיוב איז נאר בא „המשמש מחוסר בגדים"²³.

אבער אויך דעם פירוש קען מען ניט אננעמען לויט דרך הפשט, ווייל אין צווייטן פסוק שטייען ביידע זאכן — „בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת גו' ולא ישא עון ומתו". קען מען דאך פון דעם פסוק אליין אפ-לערנען דעם חיוב מיתה אויף ביידע זאכן: סיי אויף כניסה (בבואם אל אהל מועד), און סיי אויף משמש מחוסר בגדים (בגשתם גו' לשרת)²⁴.

[ונוסף לזה: ווי גערעדט אמאל בארוכה²⁵, איז ע"ד הפשט ניט געווען א כניסה לאהל מועד (בהיתר) סיידן צוליב טאן עבודה. ובמילא, ווען דער פסוק זאגט אז מען דארף טראגן בגדים „בבוא אל הקדש", מיינט עס (בדרך הפשט) — דער אריינגיין לשרת בקו-דש²⁶].

ועפ"כ הדרא קושיא לדוכתא: פאר וואס דארף מען צוויי לימודים הנ"ל?

22) נחלת יעקב שם. וכן משמע ממשטות לשון התוס' (יומא) הנ"ל בהערה 20. אלא שהנח"י דחה פירוש זה.

23) מלאכת הקודש הנ"ל.

24) ומש במשכיל לדוד אינו ע"ד הפשט.

25) ראה בארוכה לקמן ע' 215 ואילך.

26) ומה מובן שאין לפרש כהתירוח במלאכת הקודש.

„ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון“;

ביים סיום פון ציווי על החושן³¹ — „ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו בבואו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד“, ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד“³²;

און בסיום פון פ' המעיל: „וה' על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו“.

ד.ה. דער ענין ומכוון פון די בגדים איז פארבונדן מיט דער כניסה בלבד — מיט דעם אליין וואס אהרן קומט לפני ה' אַנגעטאָן אין אַט די בגדים טוט זיך אויף אַ פעולה [דער ענין פון „לזכרון“, לפני ה' פון שמות בני דורכן אפוד וחושן, דער „משפט בני ישראל על לבו“ ע"י החושן (ווי רש"י טייטשט דעם תוכן במקומות הנ"ל), און „ונשמע קולו בבואו אל הקודש“ באַם מעיל];

משא"כ באַ די שאר הבגדים שטייט ניט בכתוב וואס ענינם איז, נאָר נאָכ־דעם ווי עס שטייט בנוגע כללות כל הבגדים³³, „והלבשת אותם את אהרן אחיך ואת בניו אתו ומשחת אותם ומלאת את ידם וקדשת אותם וכהנו לי“ — אַז זיי זיינען פאַרבונדן מיט מילוי ידים, קידוש און שירות פון די כהנים עצמם — פירט אויס דער פסוק, אַז דוקא דעמאלט, קענען זיי אַריינגיין און טאָן די עבודה, „והיו על אהרן ועל בניו

און כאַטש אַז דער מחוסר בגדים פון פסוק מג, מיינט ניט נאָר דעם חסרון פון (איינעם פון) די ד' בגדים, אין וועלכע אַ כהן גדול און כהן הדיוט זיינען גלייך, נאָר ווי רש"י איז מפרש בתחלת הכתוב, והיו על אהרן — „כל הבגדים האלה על אהרן הראוין לו“, ועל בניו „האמורין בהן“ — ווייס מען דאָך פון דעם לכאורה דעם דין אויך בנוגע די שמונה בגדים פון אהרן כהן גדול — היינט צוליב וואס דאָרף מען אַ קרא מיוחד?

איז דאָס קיין קשיא ניט, ווייל פון פריערדיקן פסוק לערנט מען אַפ אַ לימוד ודין מיוחד, ווי דער דיוק לשון רש"י דאָרט „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו“, כדלקמן.

ו. לויט פשטות הלשון י"ל, אַז מיט די ווערטער „בגדים הללו“ מיינט רש"י ניט די אַלע ששה בגדים (חושן אפוד מעיל מצנפת כתונת ואבנט)²⁸ — וואס ווערן (בלויז) דערמאנט פריער ובתחלת הפרשה — נאָר בלויז די ג' בגדים²⁹ אפוד חושן ומעיל, וואס אויף פרטי עשייתם איז משה דאָ נצטווה געוואָרן.

באַ די דריי בגדים געפינט מען אין פסוק אַן ענין מיוחד — ביים סיום הציווי אויף יעדן פון די דריי בגדים איז דער פסוק מוסיף דעם תוכן פון זייער ענין און אויפטוט:

בסיום הציווי אויף מעשה האפוד³⁰ —

עליו כל הבגדים בפועל, משא"כ כהנ"ג שכהונתו נתמלאה ע"י לבישת הבגדים ז' ימים רצופים, יש מקום לומר דלבישת הבגדים לאחיו היא רק למצוה. אמנם אינו — כי נוסף על הדיוקים בשנינו ה' בפרש"י „יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו כו“, הרי בפסוק מג „והיו על אהרן ועל בניו גו“, מפורש בפרש"י בכל אחד בגדיו הראויין לו, כדלקמן בפנים.

(28) כפי הרא"ם הנ"ל.

(29) כמ"ש הרמב"ן שם, מג.

(30) כה, יב.

(31) כה, כט"ל.

(32) הנאמר על נתינת האורים והתומים בחושן המשפט.

(33) כה, מא.

אהרן", און פונדעסטוועגן איז דער פסוק כולל דעם חיוב מיתה ביי מחוסר ציץ נישט מיט די דריי בגדים הנ"ל, נאר צוזאמען מיטן כללות/דיקן דין פון "המשמש מחוסר בגדים" אין דעם צווייטן פסוק³⁷ —

איז די הסברה בזה, אז ענינו של הציץ איז נישט דומה צו ענינם פון די ג' בגדים, ווי רש"י איז מסביר דעם פ"י פון ווארט "תמיד" וואס שטייט ביי ציץ: "תמיד לרצות להם אפי' אינו על מצחו שלא הי' כה"ג עובד באותה שעה"³⁸, דהיינו, אז די פעולה פונעם ציץ איז נישט פארבונדן מיט דער כניסה (און אפילו נישט מיט זיין געפינען זיך על מצח אהרן), נאר דאס איז א פעולה תמידית וואס טוט זיך אויף מצד עצם הציץ³⁹.

ח. ועפ"י קומט אויס א חידוש לדעת רש"י, אז אין דעם דין פון מחוסר בגדים איז פאראן א חילוק צווישן די ביידע סוגי בגדים: ווען א כה"ג גייט אריין אין היכל מחוסר בגדים, און (נישט טוענע) דיק קיין עבודה) איז ער אַרױס⁴⁰ פון

בבואם אל אוהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש".

ד.ה. אז אין זיי פאר זיך איז נישטא קיין ענין מיוחד, און ענינם איז נאר בכדי דער כהן זאל קענען טאן⁴¹ די עבודה⁴².

ז. און צוליב דעם דארף'ן ביידע לימודים פון די פסוקים, און דערפאר איז דער חילוק בפרש"י עליהם:

בנוגע אלע בגדים לערנט מען אפ אז "המשמש מחוסר בגדים במיתה", ווייל ענינם איז פארבונדן מיט עבודה ושימוש.

אבער "בגדים הללו", די דריי בגדים אפוד חושן ומעיל, ביי זיי איז דער חיוב מיתה (פון א מחוסר בגדים) נישט מצד דעם שימוש שלאחר זה, נאר מצד דער עצם כניסה להיכל: ווען ביי דער כניסה פעלט איינער פון די ג' בגדים, פעלט די פעולה ועבודה וואס דער בגד טוט אויף, און דערפאר איז ער מחויב מיתה.

[און אע"פ אז אויך ביים ציץ שטייט מפורש (בגמר הציווי על עשייתו⁴³): "והי' על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל גו' והי' על מצחו תמיד לרצון להם 299 ה" —

וואס לפי"ז באשטייט זיין פעולה ועבודה אינעם עצם זיין, "על מצח

34 כי לפי פרש"י י"ל ד, לשרת בקודש" קאי גם על בבואם אל אוהל מועד". וראה לקמן ע' 217 ואילך.

35 להעיר (ע"ד ההלכה) מסה"צ להרמב"ם מ"ע לג, ד, משמע שם דיש נ"מ בין בגדי כה"ג לבגדי כהן הדיוט דבגדי כה"ג הלבשה היא מצוה, לא משום דבגדי כהן מחוסר בגדים כו' משא"כ גבי בגדי כהן הדיוט דזה הוה רק לצורך קרבן שלא יהא מחוסר בגדים" (פצע"נ ה"ל כלאים פ"י ה"ב (יד, א)). ולהעיר מפירוש הראב"ד לת"כ שמיני פרשה א ברייתא ד. בית האוצר שם (כג, ד ואילך). ואכ"מ. 36 כח, כת, לח.

37 וראה לבוש האורה בפסוק לה.

38 ומוכן מלשון רש"י שזהו פשט"ל לדעת רש"י, אלא שממשיך "ולדברי האומר עודה" על מצחו מכפר ומרצה ואם לאו אינו מרצה נדרש על מצחו כו". אבל גם לדיעה זו מוכן דשאני ציץ, כהערה הבאה.

39 ועוד ועיקר: פעולת הציץ היא, לרצות על הדם ועל החבל שקרבו בטומאה" (פרש"י שם ד"ה את עון הקדשים) וא"כ פעולתו בכלל אינה שייכת לעצם הכניסה (ואינה פעולה תמידית גם לפי הא' ד, תמיד לרצות להם אפי' אינו על מצחו), כ"א כשאירעה טומאה על הקרבן (ראה פרש"י ד"ה בין יומא ז, ב. סנהדרין יב, רע"ב) מרצה להכשיר הקרבן.

40 לכאורה י"ל גם נפק"מ אם פשט א' מן הבגדים לאחר גמר העבודה קודם שיצא (וראה) ראב"ד שנשמן לעיל הערה 35) דינשו חילוק בין ג' הבגדים לשאר הבגדים, אלא שלשון רש"י הוא, אם יכנס מחוסר כו". וגם בכתובים הנ"ל אצל החושן

היכלי⁴¹, איז א נפק"מ צי עס פעלט איינער פון די דריי בגדים אָדער פון די אַנדערע חמש בגדים:

אויב ביי אים פעלט איינער פון די אַנ-דערע חמש בגדים איז נישט קיין חיוב מיתה, ווייל ער האָט נישט משמש גע-ווען; אָבער ווען עס פעלט ביי אים איינער פון די „בגדים הללו“ איז „חייב מיתה בידי שמים“ אויך ווען ער האָט נישט משמש געווען, וכ(פשוט) לשון רש"י „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה“.

ט. וי"ל מיינה של תורה שבפרש"י:

די צוויי ענינים הנ"ל בשייכות מיטן כהן גדול — (א) זיין כניסה לקודש, וואָס איז פאַרבונדן מיט די דריי בגדים, חושן אפוד ומעיל, און (ב) זיין עבודה בקודש — (מיט אַלע שמונה בגדים) — זיינען בהתאם צו די צוויי ענינים וואָס ווערן דורכדעם אויפגעטאָן ביי אידן:

דער אויפטו פון עבודת כה"ג (און אַזוי אַלע כהנים) אין ביהמ"ק, וואָס ער טוט אַלס שליח (אָדער⁴² פאַרשטעער — בא כח) פון כלל ישראל, איז צו פאַר-בינדן — דורך זיין עבודה בקודש „לפני ה'" — אַלע אידן מיטן אויבערשטן.

און דער פאַרבונד פון אידן מיטן אויבערשטן איז אויף צוויי אופנים:

(א) ווי אידן פאַרבינדן זיך מיטן אויבערשטן דורך עבודה בפועל, דורך זייער עבודה בתורה ומצות, וכ-מאזל⁴³ אני נבראתי לשמש את קוני.

(ב) ווי אידן, מצד זייער עצם מציאות, זיינען בניו אָדער עבדיו פון אוי-בערשטן⁴⁴ (נאָך איידער זיי פירן דורך תפקידם בעולם).

[ווי גערעדט אַמאָל באַרוכה⁴⁵ דער טעם פאַרוואָס אידן ווערן צוגעגליכן צו אַן „אוצר חביב . . . כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם“⁴⁶. פונקט ווי די אוצרות הגנוזים של המלך איז ענינם ותכליתם נישט אויף צו דורכפירן מיט זיי אַ באַשטימטן תפקיד אין עניני המלוכה; זייער מציאות איז נאָר בכדי דער מלך זאל זיך מיט זיי משתעשע זיין, האָבן פון זיי תענוג — ע"ז איז די עצם מציאות פון אַ אידן העכער אויך פון דעם תכלית וואָס דורך זיי ווערט דירה לו ית' בתחתונים; דער אויבערשטער איז זיך משתעשע מיט אידן].

י. און דאָס זיינען די צוויי ענינים הנ"ל בעבודת הכהן הגדול:

פריער קומט זיין כניסה אל הקודש, וואָס דאָס איז מרמז אויף דער כניסה, אַריינקום פון אַלע אידן (אין וועמענס שליחות וכו') ער גייט אַריין אל הקודש אין אַן אופן פון „לזכרון לפני ה'“. דער אויפטו איז נישט פאַרבונדן מיט דער עבודה פון כהן גדול בקודש, נאָר די

(כח, כטל) נאמר „בבואו אל הקודש . . . בבואו לפני ה'“. ורק במעיל נאמר „ונשמע קולו גו' בצאתו; אבל י"ל שדיבר הכתוב בהווה (רש"י משפטים כא, כח. ועוד), ואינו רגיל כלל שבהיותו כפנים, ובפרט לאחר גמר עבודתו — ימהר לפשוט בגד קודם צאתו. ואכ"מ.

(41) ולהעיר שעצם היציאה מאה"מ ע"ד ההלכה אינה אסורה אלא כשיצא בשעת עבודה לדעת הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ב ה"ה). וראה ראב"ד שם. ואכ"מ.

(42) דכהני שלוחי דרחמנא, או דישאל (נדרים לה, ב. ושינ'). ולהעיר מענין שליח להולכה או לקבלה (משנה גיטין רפ"ו. ועוד) ואם אפשר להיות שניהם (גיטין שם סב, ב).

(43) משנה סוף קידושין.

(44) ובפרט ע"פ מחזיל דישאל וקוב"ה כולא חד — ראה חז"ל עג, א. וראה שם צג, ריש ע"ב.

(45) ראה לקושי חכ"ד ע' 162 ואילך. ושינ'.

(46) ל' רש"י יתרו יט, ה.

און „אפוד“, וואס די שתי האבנים זיינען „על כתפות האפוד“ (ניט מלפניו, על לב — ווי דער חושן) — איז דאס מרמז אויף די אידן וואס האלטן נאך ביי דער עבודה פון אחכפא, וואס איז בחי „אחוריים“⁵⁰]

און דער מעיל איז פארבונדן מיט די מדריגות התחתונות פון אידן, וועלכע זיינען שייר בלויז צו מעשה בפועל. ווי גערעדט אמאל בארוכה⁵¹ אין דעם טעם וואס בשולי המעיל זיינען געווען „רמונים“, ווייל זיי זיינען מרמז אויף די אידן וואס זיינען אין דער דרגא פון „רמונים“⁵² — „כפלח הרמון רקתך“⁵³ — ריקנים שבך מלאים מצות כרמון⁵⁴.

און בשעת דער כהן גדול גייט אריין מיט אלע סוגים פון אידן, ווערט דער „זכרון לפני ה'“, כנ"ל⁵⁵.

און אויף דעם זאגט מען „אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה“ — כדי צו אויפטאן דעם „זכרון לפני ה'“ פון בני ישראל, מוז מען האבן אלע סוגים פון אידן, און ווען עס פעלט

עצם כניסה אל הקודש פועלט דעם „זכרון“ פון אידן ווי זיי זיינען מצד זייער עצם מציאות בניו אדער עבדיו פון הוי' (נאך איידער זיי פירן דורך זייער עבודה)⁴⁷.

און ערשט דערנאך הויבט זיך אן די עבודה פון כהן גדול, ער איז „משמש“ בקודש, וואס דאס איז פארבונדן מיט די עבודה פון אידן, „לשמש את קוני“.

יא. עפ"ז וועט מען פארשטיין די שייכות פון כניסת הכה"ג אל הקודש צו די דריי בגדים — חושן אפוד ומעיל — ווייל אין די בגדים זיינען מרומז די אידן לויט זייערע פארשידענע סוגים ודרגות:

אויף אבני החושן והאפוד זיינען גע- ווען אויסגעקריצט „שמות בני“, וואס דאס זיינען די העכערע מדריגות פון אידן ביי וועמען מען זעט בגילוי (ובאופן דחיקה⁴⁸) זייער „שם“ — בני ישראל

[און אין דעם גופא זיינען פאראן צוויי דרגות⁴⁹:

„חושן“ — וואס מקומו איז „על לב אהרן“ — די מדרי' פון אידן וואס האבן אינגאנצן מהפך געווען די מדות פון נה"ב לקדושה;

(47) ראה אוה"ת פרשתנו ע' איתרפ בפירוש „זכרון לפני ה' תמיד“ הנאמר בחושן המשפט, וזהו ג"כ ע"ז שימני כחותם על לבך דקאי על תשיר אשר נאמר בהם ומי כעמר ישראל כ"ו וה"ע וה' האמירך היום .. איך בחושן המשפט היינו ענין וה' האמירך. והרי וה' האמירך גוי להיות לו לעם סגולה גוי הוא מה שישאל הם אוצר חביב — ראה רש"י תבוא כו, יח. נתבאר בלקיש שם.

(48) ראה אוה"ת שם ע' איתרפד.

(49) ראה בארוכה אוה"ת שם ע' איתרסו ואלך.

(50) ראה תו"א פרשתנו פד, ד.

(51) לקיש חט"ז ע' 338 ואילך.

(52) ראה עקידה פרשתנו שער נא (קעח, א).

תו"א פ, סע"ג.

(53) שיר השירים ד, ג.

(54) ראה עירובין יט, א. חגיגה בסופה. וש"נ. ולפי"ז אלי י"ל דהג' בגדים (חושן אפוד ומעיל) הם ג' הבחי' דאמה עברי' עבד עברי ועבד כנעני, שהם ג' הסוגים דצדיקים בינונים ורשעים (ראה תו"ח שמות ד"ה וכו' ומכור (עא, ב ואילך). דרך חיים שער התפלה פס"ח ואילך. דרמ"צ מצות יעוד או פדיון אמה העברי, אוה"ת משפטים ע' איכזו ואילך. ועוד).

(55) ועפ"ז יומתק מה שאבני החושן והאפוד שעליהן היו כתובים שמות בני' היו אבנים טובות כו', כי כניסת הכה"ג עם החושן והאפוד תוכנה הוא שישאל הם „אוצר חביב .. כלי יקר ואבנים טובות“, כנ"ל ס"ט מפרש"י יתרו.

(*) כ"ה בברכות ו, א. ולהעיר מנוסח אדה"ז במנחת שבת (ראה שער הכולל שם).

ובמילא בריינגט מען אים גלייך אריין,
„נכנס“ „לפני ה“;

און דאס ווערט אויפגעטאן דורכן
„כהן גדול“ שבדור — דורך דער
התקשרות צו די צדיקים ותלמידי
חכמים, וואס דורכדעם איז „כאילו נדבק
בשכינה ממש“⁵⁸ כי עי' דביקה בתלמידי
חכמים קשורות נפש רוח ונשמה של
עמי הארץ ומיוחדות במהותן הראשון
ושרשן שבחכמה עילאה⁵⁹ — וואס דאס
איז נוגע צו אלע סוגי אידן.

און ערשט דערנאך הויבט מען אן צו
טאן מיט אים אין עבודות ומדריגות
פרטיות שלו, כולל „לכפר עליו“⁶⁰ —
אראפנעמען די דברים בלתי רצויים
וואס האבן זיך צו אים צוגעקלעפט,

זהירות בסור מרע, הוספה בועשה
טוב.

און דורך דער עבודה רוחנית פון די
לבישת בגדי כהן איז מען זוכה צו
„מלבישם לעתיד לבוא“⁶¹, וואס „אהרן
ובניו ומשה עמהם“⁶¹ אין דעם ביהמ"ק
השלישי.

(משיחות ש"פ תצוה ו"פ תשא תשמ"א)

(58) ראה כתובות קיא, ב. ספרי עקב יא, כב.

(59) תניא שם.

(60) דעבודת הקרבנות וכן בגדי כהונה בכלל,

ענינם כפרה — ראה זבחים פח, ב. ערכין טז, א.

(61) יומא ה, ב.

ביי דער כניסה איין סוג פון אידן —
פעלט די (אדער — אין דער) פעולה פון
דער כניסה.

ווייל דער זכרון והתאחדות פון אידן
מיטן אויבערשטן איז נישטא קיין
התחלקות, זי נעמט ארום אלע אידן
כאחד⁶². ובמילא, ווען מען טיילט אויס א
אידן, פעלט דער ענין.

יב. דאס דארף זיין א הוראה פאר
יעדן רב, מורה דרך און פאר יעדן
איינעם וואס קען האבן א השפעה
בסביבתו:

בשעת מען טרעפט א אידן, אין
וועלכן מצב ער זאל גאר זיין, דארף מען
לכל לראש פועלן אין עם „לזכרון“, אים
דערמאנען וואס זיין אמת'ע מציאות איז
— ער האט א נשמה וואס איז א „חלק
אלקה ממעל ממש“ און „ונמשכה
ממחשבתו וחכמתו ית“⁶³,

(56) כי ההתחלקות דג' בחי' הנ"ל היא רק מצד
הכחות הגלויים, אבל לא מצד עצמותם, ולפיכך כולם
נכנסים בשוה (כי בעת הכניסה הוא גילוי בחי' זו
שלמעלה מהתחלקות), ואעפ"כ מודגש שהם ג'
בגדים היינו ג' בחי' שונות, כי הכוונה היא
שהתקשרות וכניסה זו שמצד העצם תחדור ותפעול
גם בכל מדריגה פרטית במקומה בפנימיות.

(57) תניא פ"ב. וראה אוה"ת שם ע' אתרסג פ"ב
„לזכרון לפני ה' תמיד“ — „דהיינו להעלותם לבחי'
חכמה שנק' זכרון כו' לפי ששורש נשי' הוא בבחי'
חכמה כו'“.

פ' זכור

פארבונדן מיט זכירת ומחית עמלק,
 ביז אז די קריאה פון פורים איז — די
 פרשה פון מלחמת עמלק („ויבא
 עמלק“); און נאך מער: דאס וואס פ'
 זכור איז דער שבת פאר פורים איז „כי
 היכי דלא תיקדום עשׂי לזכירה“¹⁰,
 הייסט עס דאך, אז פורים איז די „עשׂי“
 פון דער זכירה דפ' זכור —

היינט פארוואס דארף מען האבן א
 באזונדערע תקנה אויף קריאת זכירת
 עמלק, און ביז אז דער שבת ווערט
 אנגערופן „שבת פרשת זכור“ וכיו"ב?

איז דערפון משמע, אז די תקנה פון פ'
 זכור איז (ניט נאך ווייל ס'איז ניטא קיין
 זמן מיוחד אויף צו דערמאנען מעשה
 עמלק, נאר) ווייל עס איז דא א יתרון
 וענין מיוחד אין זכירת מעשה עמלקי
 לגבי די אנדערע זכירות.

דארף מען פארשטיין: וואס איז דער
 ענין מיוחד ביי זכירת מעשה עמלק,
 וואס איז ניטא ביי די אנדערע זכירות,
 און וואס דערפאר האט מען דוקא פאר
 דער זכירה קובע געווען א קריאה מיו-
 חדת?

(7) ראה חינוך מצוה תרג: ודין ה' לקרותה (פ'
 זכור) ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן
 הרשע ה' מזרעו. ובפירוש מגילה (כט, א ד"ה
 ומפסיקין): לסמוך מחיית עמלק למחיית המן, וראה
 רמב"ן ס"פ תצא: ויהי סמך למקרא מגילה מן
 התורה. ועוד.

(8) משנה מגילה ל, סע"ב. ובמג"א סתרפ"ה שם
 שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.
 (9) בשלח יז, ח ואילך.

(10) מגילה ל, א.

(11) עד שלרוב הפוסקים קריאת פ' זכור היא
 מ"ע מה"ת (ראה הנסמן בהערה 1).

א. אויף דער תקנה פון קריאת
 פרשת זכור² — ליענען בתורה דעם
 שבת פאר פורים די פרשה פון „זכור“³
 את אשר עשה לך עמלק — פרעגט
 דער מגן אברהם:

מגעפינט דאך כו"כ מצות פון
 „זכירה“ — ווי די „זכירות“ וואס
 מ'דארף זיך דערמאנען בברכות ק"ש
 (וק"ש): מ"ת, מעשה עמלק, מעשה
 מרים, שבת און מעשה העגל — פאר-
 וואס האט מען מתקן געווען צו ליענען
 בתורה פ' עמלק דוקא, און ניט „בזכי-
 רות אחרים“?

און ער פארענטפערט, אז „מ"ת יש
 לנו חג עצרת והיה שבת, ומעשה מרים
 ומעשה עגל לא תקנו מפני שהי' גנותן
 של ישראל“.

לכאורה איז דאס אבער ניט קיין
 תירוץ מספיק. ווייל אויך במעשה עמלק
 — איז דאך פאראן פורים, וואס איז

(1) כ"ה במג"א שצויין בהערה 4. וראה מג"א
 סתרפ"ה, דאף שקריאת פ' זכור הוא מה"ת, זה
 שקוראים אותה בשבת זה דוקא הוא תקנת חכמים.
 וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ב ס"יג שהוא „מתקנת
 אנשי כנעני" (אף שכתב (שם סט"ז) שפרשת זכור
 היא חובה מן התורה“).

הדיעות בזה — ראה אנציקלופדי תלמודית ע'
 ארבע פרשיות (ע' קסו), ע' זכירת מעשה עמלק (ע'
 רט ואילך).

(2) מגילה ל, א.

(3) ס"פ תצא (כה, יז"ט).

(4) ס"פ ס סק"ב.

(5) הובא ג"כ בשו"ע אדה"ז שם סעיף ד. וכן
 הכניסן אדה"ז בסידורו לאחר תפלת שחרית (שש
 זכירות).

(6) נוסף לזכירת יצי"מ שזכרה בפירוש בפ'
 יציאת.